

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРЉАНИН.

ИЗЛАЗИ:

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 2 круне; за Србију 2¹/₂ динара.

Рукописи и прегплата шаљу се на уредништво.

МАЈЧИН САН.

Посвећено Змају.

У собици сама седи,
Белолика жена млада;
У колевци покрај жене...
Васколика њена нада!...

Жена седи, сања будна,
У даљину гледа жудна!

Снове гони, мисли шаље,
Своме сину живот бира;
Какав мајка сину жели?
Пунаан среће, миомира!...

Да ј' славујак, мајка снева,
Па да слатко он попева!...

Задрхтао ваздух силно,
Шумом својим мајку дарну;
Мајка очи, горе диже,
Те угледа слику чарну!..

Беле виле, венце носе,
Са цветићи дете росе...

Зазборила вила једна:
„Ово дете невинашце,
Нека буде чисто, златно,
Нека сјаји к'о сунашце!..

У души му зора рујна,
А у срцу снага бујна!“

Друга вила, зборе свија:
„Ја ћу њему нешто дати,
Да му младост вечно траје,
Да му душа вечно цвати!

Струне златне, милогласне,
Да извија песме красне!..“

Трећа вила кликну само:
„И ја имам њему дара;
Та даћу му, сестре миле,
Срце своје из недара!..

Нека кликће, збори, пева,
Нека срцем срцу пева!..“

Обдариле дете виле,
Па га цвећем окитиле;
А мајка се само диви,
У најслађој нади живи.

Одрасло је дете ово,
Слатке песме светом шири;
А у свакој снове снева,
Срцем пева, душом мири!..

Са красоте и јачине
Њега Змајем ерпеким зову;
А са њиме широм носе:
Дику, славу Србинову!..

Па ма да му чело ведро,
Коса седа сребром краси;
Све му слађе песме слатке,
Све милији звучни гласи!..

МОЈЕ УСПОМЕНЕ.

III.

Ердељска ђебета која су била богат извор домаће индустрије у тим пределима, беху још и пре једно тридесет година и у страном свету на гласу. Откад фабрике разна ђебета готове остала је та народна привреда ограничена готово само на своју домаћу потребу. Стари господар В. . . . из Осека трговао је много година са ердељским ђебетима и сукном, па и fine лојане свеће и сапун у таблама је оданде добијао. Господар В. . . . је том радњом толико стекао да је после његове смрти његов иметак на девет стотина хиљада форината судски процењен. Тај велики иметак наслеђила су његова два сина без крајцаре дуга, али није се ни пуних једанаест година навршило после смрти оца кад су браћа у конкурсе пала. Старији син је још за живота очиног у Ердељу живео ради радње, а млађи код оца. Кад смо се 1874. из Новог Сада у Осек преселили узме млађи брат мог мужа за свог правобранитеља, те је с тога чешће њему долазио. Видећи српске ћилимове у нас, запита ме једном откуд и како сам их набавила. Ово, вели, зато питам, јер ме на мог оца подсећају и исприча ми ову занимљиву прту из нашег народног живота.

Пошто су се ердељска ђебета толико тражила, да мој брат није могао доста набавити за очину радњу, то сијне моме оцу мисао да се на други начин помогне. Знајући да су Српкиње веште ткаље, стаде с њима преговарати да му оне така ђебета готове као што су ердељска. Мој отац је држао да ће на тај начин јевтиније и брже до ђебета доћи. Али нутто невоље, неће ни једна да се тог посла прими, изговарајући се свакојако. Наравно да је то мог оца љутило те их је на сву меру грдио. Најпосле је мислио да оне само зато његову понуду одбијају што нису у стању така ђебета израдити или лене да се око тога мало промуче. Једног дана дође висока, крупна Граничарка у дућан моме оцу те му рече: Ево, господару, израдила сам ђебе као што су твоја, само боље и лепше као што видиш. Мој отац се томе обрадовао, те поче одмах жену питати по-

што је ђебе и колико му их може још таквих израдити? На то ће Граничарка: зар ти мислиш господару да је то ђебе на продају? Па да зашто си га онда донела? Да ти покажем да ми нисмо глупаве Рацкиње, као што нас ти частиш и пред светом срамотиш, а сад доведи те твоје хваљене жене, које ти та ђебета раде, па ако само једна наш ћилим отка, ево моје главе. А откуд ти знаш да не би могле? Да оне умеју радити као ми, не би таке трице ткале, које би и наше слепице погодиле. Па кад ви умете тако лепо радити, зашто одбијате моју понуду, која би Вам лепу крајцару донела. Нисмо ми, господару, скитнице, да нам је потреба туђе радити, него хвала Богу своје газдарице, па радимо у својој кући. Док опредеш и откаш да оденеш чељаде и себе од главе до пете, док намприш стоку, децу и кућне послове порадиш, мораш богме дан и ноћ аргатовати и једва да се недељом и свецем мало одморимо. Нисмо дакле ни ленштине као што нас ти називаш. Сад збогом, господару, па немој да нас више ружиш и себи на браду пљујеш, јер ћу ти иначе место ђебета преслицу донети да ти види леђа. Мој отац је остао као запањен, незнајући чему да се више чуди: вештини, поносу или одважности те жене.

Ердељска ђебета немају никакве шаре него само дугачку вуну као длаке, врло су дебела и топла, али тешка. Боја им је једноставна, обично сива, модра или зелена али има их и бели. Тканина им је пак са свим друкчија него што се у нас ради. Споменута Граничарка је само у дућану код господара В. . . . ђебета прегледала па га је онда напамет израдила. То је заиста врло много и даје се само тако разјаснити, што је способност и вештина у тим радовима генерацијама урођена и извежбана код наших раденица. Стручњаци тврде да у Енглеској треба у полу мање раденика за један извесни фабрикат него у оним државама, где се тај исти фабрикат тек од кратког времена готови.

Српски добротвор Трандафил имао је таку исту радњу као господар В. . . . тако,

да и његова тековина долази отуда. Трап-
дафил је неко време у компанији са госпо-
дарем В. . . . радио, а после буне пресели

своју радњу опет у Нови Сад, где је само
под именом Ђебеџија познат био.

С. С.

ПЕСМА СЕЛУ.

О, ти село! — место моје мило,
Пратиоче, од давних времена;
Докле ћеш ме ти пратити тако:
Реци селе! — тако ти имена! — —

У теби се сваки украс скрива,
Који може природа да дели;
Па и опет, по некога може,
Такав украс да не развесели. —

Оно мило брујање тичица;
Оно мило, тихо жуборење;

Вел. Извор.

Све нас сећа на Божију милост,
И човека — малено створење.

Она бујност шарених вртова;
Зеленило бескрајних ливада;
Ал' у тузи горкој — преголемој:
Све то мора — селе, да пропада. . . .

Оно мило плаветнило неба,
Она светлост сунчева — бескрајна,
Поред свега, опет срце пати.
О, сеоце — али то је тајна. . . .

Маринковићева.
учитељица.

УСЛУЖНОСТ.

— Ђеретања; Olga Wohlbrück. —

(Свршетак.)

Али како једни, тако и други одаваху
своју пажњу, скоро искључиво удатим
женским, као што је то још и данас слу-
чај код Француза. За чудо, да се муж није
противио тима, својој жени указаним, у-
слугама, него му је чинило задовољства
видети своју жену спевану, обојавану —
а сметало му није ништа извести најсу-
ровија тиранства.

Када је Хенрик Мајсен — који је
жене вечито хвалио — умр'о год. 1317.
у Мајнцу, носиле су га саме жене, и по
духу времена преливале му одар вином
толико, да је цео под црквени био вла-
жан. — Прелаз претеране услужности
средњег века данашњој модерној, датира
се од Ренесанске периоде опет у Фран-
цуској, која у опће остаје за неколико
столећа дом галерије. Грофица Diane каже
да је услужност „љубав без љубави“, т.
ј. она узима све нагоне љубави, без пла-
мена чисто душевних осећаја. Једна лас-
кава љубавна игра у галантним облицима.

Реч „галантерија“ узима у данашње
доба сасвим други карактер и значење;
она није више чиста оданост према жени,

него једна формална љубавна игра, која
не признаје законе врле учтивости, и —
налази врхунац јуначке галантности у бе-
стидним, незаконитим везама.

Како су људи средњег века били за-
дахнути намером, своје претеране услуге
извађати сопствене сујете ради, потиче
данашња услужност од страсти допадања,
а развијањем духовита вица, остаје она
као освајајуће средство опхођења . . . јер
галантерија не потиче из признања спољ-
них или душевних врлина, него је — шта
више — један податак т. з. „bonne-fou“-а
и у вишим круговима захтеваног учтивног
понашања према женским. Тако је по-
стала услужност, једна интернационална
врлина људи бољих друштава — — —
једна врлина, која је сада већ у опадању.
Данас се једва ко одважи правити жен-
ској т. з. „комплименте“ па ипак, како
дражестан цвет галантерије беше компли-
менат! наравно, свако не уме неговати
тај цвет, јер много духовитости треба, да
се комплименат у фино одело завије.

Marivang, (франц. песник на измаку
XVII. столећа) одликовао се у финим,

комплиментима провејаним диалозима, те се још и данас у Француској фина, галантна ћеретања називају: „Marivandage“.

Комплимент не мора никако бити израз љубави, него само изјава естетског посматрања, а узрок тога, може лежати просто у жудњи, да што духовито кажемо. Што финије ласкање, тим већи успех!

Славни енглески сликар Steynolds (почетак XIX. стл.) ретко је кад означио своје слике својим именом, али лик — исто тако славне — глумице Mrs. Siddous, коју је као богињу трагичне вештине сликао, учинио му се тако добар, да је узвикнуо: „Заиста, не могу се одрећи части, на рубу Вашег одећа не привезати се потомству!“ Не лежи ли зар у тим речима особито ласкање?

Грофица Diane каже: „L'art suprême du flatteur est de decouvrir une vérité flatteuse.“ Исто тако високо цени Balzac вештину, коју означаје речима: „Mettre la flatterie dans les actions et non dans les paroles.“

Како се далеко може по том начину ласкање дотерати, доказује један догађај, који се збио пре кратког времена у Аустрији. Један господин, путујући са својом једном познаницом, којој је искрено одан био, на прузи Грац — Беч — изађу обоје на једној већој станици, где је он наручио неки соф од јагода, да се окрене. Зготовљење тога требало је доста времена, и тек што се донео, зачу се знак поласка. Млада дама хтеде скочити у воз, но он је замоли да мирно остане, и без њена знања наручи засебан воз, којим су обоје даље путовали. Тако је галантни

господин платио чашу јагода око пет стотина форината. — Један часник, када му таче руку истргну, сетивши се своје веренице узвикнуо је: „Мој прстен; донесите ми га овамо.“ — Наравно такви примери су ретки, и сама еманципација женских ствара себи неки дружеван однос са мушкима; не захтевају дакле развитак или бар опстанак те — рецимо — врлине. Она постоји само у појединим случајима — у народу. Јесте, у народу постоје још сасвим наивни, али тим лепши трогови услужности. Сећам се баш једне возње на Париском трамвају, када је један сиромаш раденик у плавој рекли, погнутом главом од дневног умора, са неким уживањем удисао дим своје лулице и опет распривао плавичасте облаке дима у зрак вечерњи. Наједанпут спази мене, и тргнувши своју лулу из уста рече: „Да ли Вам смета госпођо, што пушим — иначе ћу престати“.

Помислила сам на путнике у I. раз., који без питања и узтезања задиме као у оцаку! Овај обичан раденик, жртвујући своје велико уживање без премисања, једној страни женској за вољу — учинио ми се под сумрачним плавичастим париским небом, као представник једне т. з. „застареле“ услужности. Више дакле, него какав салонски господин, који — рукама у џепу својих чакшира — преко прецвелих усана промрмља који досадан bon-mot, што је — рецимо — из каквог шаљивог листа од прошле недеље запамтио.

Слободно по немачком

Олга Стефановић.

БРАТСКА ПИСМА.

„Здравље је највеће богатство.“

— Срп. нар. посл. —

VIII. ЗДРАВЉЕ.*)

Дична Српкињо!

Молиш ме дична Српкињо, да ти што напишем о здрављу; а ти добро знаш, да ја нијесам доктор, и да нијесам — колико мјеродаван о томе — у толико више ни

способан, па ако бих што огријешо против правила хигијене, могао бих увриједити осјетљивост каква високоучена госп. доктора, а ја то нијесам рад.

Али да ти не останем дужан одговора, понешто написаћу што о здрављу, што сам од старијех чуо или и сам се освједочио.

*) Непажњом поремећен ред. У 3. броју изишло је IX. писмо, а сад изилази ово VIII.

У свему образованоме свијету, сви мјеродавни фактори старају се у свему и свачему, а да народ буде здрав; јер док је човјек здрав, он може бити способан за различита дјела и предузећа; док напротив слаб и болестан човјек не може ништа да користи себи, друштву, ни самоме народу.

Разне бољетице и слабо здравље не дају болесну човјеку да ради на унапређењу било свога народа, било појединијех држава, или и читава рода људскога.

Саме државе и грађанске власти — гдје се жели да буде напредно народно благостање — иду на руку појединцима, друштвима, задругама и свима хуманим установама.

Поред рада и напретка материјалног и моралног, такође се на првоме мјесту стара и употребљују нужне мјере са здравственог гледишта: оснивају се разна љечничка удружења, гимнастичка друштва и др.

Од сиромаша до богаташа сваки се стара, да је здрав, јер кад је човјек здрав, па кад му много нешта и фали, он узвишено мисли и хвали Бога, што је здрав.

Видјела си биједнога сиромаша, те нема куће ни кућишта, нема се у шта преобући, нема увијек ни хлеба да се наједе, али је здрав па приноси хвалу Свевишњему: „Хвала ти Боже, када си ми здравља дао. Молим ти се уздржи ме здрава и чила да се у болести не напатим!“

Колико сам пута чуо, а и сама си слушала из уста множине људи и жена: „Свега имам и имаћу, кад ми је Бог здравља дао!“

Видио сам, сестро драга, великијех богаташа у нашем народу, које би због богатства у другијех народа звали: племићима, грофовима или баронима, — свега имају, што но веле: „Да се шећером ране, не би га појели!“ Али у болести многи вапију: „Просто ти све благо, само ми здравље поврати!“

Чула си, колико пута просјака или слијепца, како благосиља онога ко му пружи новчић, или комадић хљеба:

„Ти мени удијелио милостињу, Бог теби срећу и добро здравље! Хвала ти и здрав био!“

Колико си пута чула од стара човјека, или жене: „Шћерко, чувај здравље, јер што се изгуби више се не повраћа. Или ако се и поврати то је с муком и великим теретом. Чувај здравље, јер се са здрављем ништа измијешало није!“

Па си морала од својих родитеља често чути, док си мања била: „Бог нам здравље даје, али нам је рекао: Чувајте своје здравље! Слушај нас шћери драга, бог ти дао здравља! Здрављем те Бог обдарио! Здрава нам и весела била!“ и тако даље.

И, мени када си год писала, при завршетку писма рекла си: „У здрављу да се видимо!“ А тако пише сваки пријатељ пријатељу.

У свему свијету међу просвећенима и непросвећенима, здравље се цијени, поштује и чува, само је разлика међу људима, што сваки не зна или не ће да чува своје здравље. Човјек без здравља, ко воћка, која почела трунути, па рода не даје и чека вјетра, да је сурва и сруши, или очекује свога газду, када ће је са тестером пререзати, ја са сјекиром пресећи и наложити на ватру...

Тако и болестан човјек, он је увјек наклоњен пронасти; никада не може о добру мислити; болестан мрзи сам на се, на своју околицу и на свакога! Болестан је човјек блијед, намргођен, остављен сам, за никога не осјећа, него само премишља о својој болести. Он не може ништа узвишено да мисли и ради.

Но и међу болесницима има изузетака, као год и међу здравима; и као што сваки не пати од једне исте болести, тако ни сваки човјек није једнако расположен, или нерасположен у болести. Али, узевши у опште болеснике, они су већином изгубљени и само једино о својој бољетици премишљају, а на свијет гледају сасвим другим очима.

Дакле, видиш, дична Сркињо, да нам је здравље најпрече, и ако смо ради извршити тачно дужност, на коју нас Бог упућује, морамо прије свега здрави бити; јер: „У здраву тијелу, здрава је душа!“

Не ће ти, драга селе, мрско бити, што ћу у овоме писму нешто изнијети, јер

мислим да ће те занимати, а може ти и ваљати.

Сама знаш да сам у Фочи (Херцеговина) био српски учитељ пет година. Ту је живео угледни старац Србин *Андрија Глофаја*; он је умро у августу 1898. г. у 117. (сто и седамнаест) години живота.

Ко га није видио, не може вјеровати, да онако стар човјек може здрав бити! Његове јагодице на старачким образима, све до пред смрт румениле су се, и тако је изгледао, као да је превалио шездесету, — као да није оставио за собом преко сто година.

Али чудна су дјела Господња, слава му!

Андрија је рођен у Пљевљима, па се као дијете с родитељима доселио у Фочу. У оно вријеме Фоча је била на гласу због трговине, а тада је још цвјетала трговина у српској Атини у Дубровнику.

Фоча је била прво трговачко мјесто у Босни и Херцеговини. Из Дубровника кроз Фочу био је главни пролаз за Исток.

Пок. Андрија када је постао трговац, био је тако заузетан човјек и радан, те је трговао по Шумадији. Његова роба осим на Истоку стизала је у Беч, Берлин и у Париз. Лично је био познат са Карађорђем и Великим Милошем....

Приповједао ми је, да никада није био много болестан, а када сам га запитао:

— Како си се могао Ацо-Андрија (овако га је сваки у Фочи звао) у толикоме времену сачувати здрав?

— Е, мој госп. учитељу! одговори Андрија, Бог ме снажио и чувао, али сам се и ја знао чувати. Како сам добивао на роби, често сам пута зијањивао тако, да би слапчина човјек постао просјак и себи би живот прекратио. Али ја никада нијесам на зло помишљао, вазда сам био при себи, а усталац, слободан, весео и задовољан. Мудро сам се са сваким владао и понашао; а што се тичало јела и пића, у томе сам на против врло умјерен био. Могу ти рећи, госп. учитељу, да никада доктора себи зовнуо нијесам.

— Онда си мрзио докторе, или си се лијечио народним љековима? припитам ја.

— Не господине, одговори слаткорјечиво мудри старац: Никада ја нијесам

никога за добро мрзио, а најмање докторе. Доктори треба да су у народу; али доктори свјесни и ваљани, доктори који су прави пријатељи свога народа. Нити сам ја, драги господине, употребљавао народне и бабске љекове, него сам једино слушао савјест своју, која ми је зборила: Овако Андрија ради, и никако друкчије! И, никада се до данас преварио нијесам. Сам сам себе лијечио овако: Када би ме што забољело, не бих по два-три дана ништа окусио, осим ако бих ожеднио, попио бих чашицу шљивовице, коју сам собом испекао. Или када сам био у Шумадији, пио сам српске шљивовице, ама је онда богме била чиста ракија од самих јех шљива, нити је онда шпиритуша продавата, — као што је данас по несрећу народну шпирит распрострањен по свему свијету, па се свијет трује и прије времена оболу и у гроб иде!... Данас свуда грми по свијету: Просвјета! просвјета! Па и треба, само тешко свијету, док се многи шпиритом просвјећују. Али шта је мене толико шпирит занио да само о њему зборим, ово ти господине рекох онако узгред, а сад да наставим где сам стао.

И тако по два-три дана — као што рекох уздржао бих се од јела и пића и увјек сам иза тога здрав и крјепак бивао. Од малена дјетета пазио сам на се и чувао сам се прекомјерна живљења, а рад ми је снагу давао.

Многи људи, када дођу у неприлику и у оскудицу, одају се у пиће, — прошију се, и пије свој рад, своју срећу и своје здравље убијају!

Мени је колико и колико пута тешко долазило, али ја сам вазда при себи био. Реда и своје навике држао сам се т. ј. умјерености у највећем смислу, од тога ме није могао нико одвратити..

— У каквијем си неприликама био, чудо ми је Ацо-Андрија, да си вазда здрав и крјепак остао?

— Нека ти није чудо господине! Док се човјек чува и Бог га чува. Ова је пословица истинита, ово сам ја на себи искусио. Бог ми је дао здравље, али ја сам то у младости разумно чувао, па и сачувао, до воље бојје! Данашња мла-

деж — како и сâм видиш — не пази на се нити пази на своје здравље. Сада нема праве умјерености! Данашња младеж много не размишља, него у ње је једно, те једно: дошло — прошло! Данашњи нараштај, мој драги учо, виче равнодушно: „*Не ће се стошину година живити!*“ А то је велика погрјешка, у томе се много губи; тако народ пада и пропада.. Тијем се исказује: када не ћу толико и толико живити, што бих на свој живот пазио, што бих радио? А то је велика заблуда! То је, мој учо, против Богу и закону... — „*Ради као да ћеш сто година живити, а моли се Богу, као да ћеш сјутра умријети!*“ Ова народна пословица злата вриједи. Но ја не треба тебе као учена човјека да свјетујем, али ћеш ми опростити; мени је мило свакоме добро учинити, али од савјести и своје навике ја никада не доступам.

— Молим Ацо-Андрија, мене особито весели, да од таквог старца чујем тако узвишене ријечи, али не само ријечи него и дјела. Такве узорите људе поштујем, сваку твоју ријеч у срце урезујем.

Хвала ти, госп. учитељу, на поштовању! А, ја теби желим добро здравље, дуг живот и да за опште добро увијек спреман будеш; да младеж нашу водиш као и до сада стазом народном и хришћанском. Док си жив вјеру своју поштуј, народност српску љуби, Богу се моли, буди расположен, немој се љутити на свашта. Ја видим, да си добар и све, али из твојих очију читам ватреност. Истина, тако млад човјек треба и да је ватрен Србин, али увијек размишљено ради, трпељив буди; јер у ватрености човјек пренагли, па може да шкоди животу и здрављу своме...

— Немој се наћи увријеђен Ацо-Андрија: помишља ли стар човјек на смрт често?

— И, то ћу ти право казати, госп. учитељу, као пријатељу и као своме земљаку. Како сам се освједочио од других старца и на себи како сам искусио: Свак на смрт помишља! Само је разлика та: што старац сâм о томе мисли без да му ко о томе напомиње, или га пита. Свак у смрт гледа, и свако о смрти друк-

чије размишља. Али ништа теже није старцу, него кад се пред њим о смрти збори; јер сам старац знаде да је вишу полу у гробу, па кад ко о смрти прича, стар помишља: Ово сам ја додијао својој кући, својој родбини и пријатељима! па их с неповјерењем гледа.

Право ћу ти казати, свакоме је жао умријети, а особито здраву човјеку — макар он — не знам колико стар био! Неки мој рођак, једанпут при спроводу једне старе жене, рече ми: „*Ацо-Андрија! Сада је теби куљача предаша!*“ Бива, рече ми: редња ти је умријети. Мени не толико да ми је жао било, колико да насвјетујем мога рођака, нијесам му ништа одговорио, нити сам се с њиме питао за неко вријеме, док ме није замолио за опроштење; а онда сам му рекао: Видиш, ти си трговац, али нијеси паметно чинио што си ми онако рекао!

Мене ти нијеси онијем увриједио, јер ја се смрти не бојим; али сви старци нијесу једнаке нарави, ни једнаке памети, са онаквијем ријечима, могао си каква старца ражљутити и ражалити, да би му до гроба мрзак био. Стога: сиједим власима, не треба се ругати!..

Елем, шта ћу ти дуљити госп. учитељу! Бог дао, те и ти остарио, па ћеш се и сам о свему освједочити, је ли ти стари Андрија криво или право зборио? А само ћу ти још рећи: Буди умјерен, чувај своје здравље, свој род и свој рад истинито љуби, немој лијен бити; јер лијен човјек готова је болест и пропаст. И, ништа нема горе од лијена човјека!...

То ми је рекао једном приликом г. Ацо-Андрија, па смо се срдечно растали. И ја ти сада исписах његове узорите и мудре ријечи, а тијем да га се сјетим и да му се одужим као врсту Србину и пријатељу. Бог да га прости!

Теби дична сестро препоручујем: Чувај здравље своје, јер оно је највеће богатство овога свијета.

Братски те љуби!

Коњиц, (Херцеговина)
1899.

Брат Србин
Родољуб.

ИЗ МЕДЕНИХ ДАНА.

Илија Белеслијин.

V.

Сјаје месец, блед, пуначак као јабука.
Гледало га моје злато, на ми загука.

„Богу сам се помолила, опет немам сна!
„Ал да знадеш причати ми, к'о што мајка зна!

„Пребдила сам много пута до зорице с њом.
„Причала ми о детету послушном и злом;

„О вилама, апђелима — читав вилистан!
„Тако лепо, кад се сетим, мене прође сан.

Па и ја ћу!

„Била ружа и пупољак леп.
Њега, кажу, није воло, само глух и слеп.

„Из пупољка развио се миомиран цвет.
„Око њега савио се лептирасти свет.

„Сваки јој показиво богатство и сјај,
„Нудио јој у раскоши сав земаљски рај.

„Она тапше, ори јој се слатки сребрн смех...
„Ал од мајке ником неће: „То би био грех!“

„Једно вече, дође момче, смеран му је гред.
„Сам се чуди, како смеде доћи на углед.

„Доста ружан, а сиромах; као пољски крин.
„Мајка вели: „Овог хоћу, да ми буде син!“

„Не знам како, то ти, чедо, валда боље знаш:
„Скочи дете, загрли га, вели: „Ти си наш!“

„Прича каже, блажен беше младожења тај...
„И замало прну с невом у свој завичај.

„Мало село. Код црквице смеран чкиљи дом,
„Ту се срећни скорожења настанио с њом.

„Он је срећан, али она?... Жалостан јој век!
„Собе ниске; свуда пустош; друштва ни за лек.

„Нема трга, шеталишта, ни излога ког,
„Позоришта, концерата, нити знанца свог...

„Снуждило се лепо дете, таван јој је глед;
„На челу јој брига седи; образ свео, блед.

„Ко што наша зима суши свежи тропски цвет,
„Тако вене цветак лени тугом обузет.

„У самоћи дочарава далек родни крај,
„Слике ниже, а прати их горак уздицај.

„Будна сања... Ево истих лептирова рој.
„Она бира најсјајнијег, кличе: „Ти си мој!“

„Испод руке с њиме иде, чује сабље звек.
„Свет се клања, руке љуби, она прима тек.

„Дође вече... Мајсторица намешта јој влас.
„Ливреисан слуга уђе, понизан му глас:

„Милостива, четир коња ископаше трем!
„Улегните у кочије ако молит' смем.

„Дворница је сјајна! Свет се окунио сав.
„Она уђе — све поскочи њојзи у поздрав.

„Шушти свила, бљешти смарагд, засењује
глед!

„Све је даме завиет гризла, кидо жучни
јед... —

„И шкрипнуше трошна врата! — мину
мили сан!

„Он долази до појаса блатом упрекан.

„Дуга коса, ретка брада — страшан му је лик!
„Као жена сукњу носи: (беше свештеник).

„Вршио је службу верно, није био лен,
„Па сад иде по награду, по пољубац њен.

„Кад га виде, смрче јој се. Врисну анђо мој:
„Кунем ти се, лаже прича, ти не веруј њој.

„Ти си моје јарко сунце, ти си онај див,
„Што на плећи свет мој носиш, мој соколе сив!“

И клону јој лепа глава, где ми ј' ерца стан
Квасећи га топлим сузом освоји је сан.

Месец дуби, звезде поју, уснављују свет,
Роса блиста... на ерцу ми спава рајски цвет.

С. II 9/IV. 1895.

РАДЊА ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

Ст. Бечеј.

(Свршетак.)

По својим материјалним силама потпомагала је задруга и пружила помоћ и на друге стране. Сиротој и старој Киди Свирчевој дала је 5 фор.; двома сиротицама Боројевићевима 5 фор. у име милостије; послужитељици задружној — сада већ покојној — Емилији Црвенков у име потпоре 10 фор; у Будимпешту на подизање споменика пок. Кости Руварцу 5 фор; Солгабировском звању на споменик блаженоупок. краљице Јелисавете 5 фор, и за књиге ради награде шк. деце о годишњим испитима 5 фор.

Како је наша цркв. општина изјавила жељу, да у средини својој види свога дијецезана — Њег. Високопреосвећенство г. Германа — као духовнога старешину и милога госта, те се за дочек високога госта ваљало достојно и спремити, што је наравно и знатне новчане жртве стало; — то је и задруга према показаној потреби св. храма, руковођена чувством побожности с једне, а признања и благодарности спрам срп. цркв. општине с друге стране, решила притећи општини — ако и малом помоћи — у помоћ у толико, у колико је решила: да св. цркви учини дар набавком једнога застирача на часну трапезу, који је 152 фор. вредио, за чега је од општине врло лепу благодарност, а и од самога г. дијецезана изјаву топлога признања и похвале добила.

Приликом бављења г. Епископа - дијецезана у средини нашој — о Духовима — и задруга је ова као јавна корпорација путем изасланства на челу своје председнице поздравила високога госта, што је високи гост са благовољењем примити изволео, те гђи председници — као представници задруге — високу посету учинио, а тим и целу задругу одликовао.

Јуна месеца, када су годишњи испити у месним српским школама држани, била је на ове од стране м. шк. одбора и наша задруга позвата, коме се позиву она вољно и одазвала, одредивши на сваки испит по две чланице, да задругу званично заступају, чиме је и своје интересовање за напредак наше дечице у пуној мери доказала.

Када је грозном смрћу Њеног Величанства краљице Јелисавете отацбину нашу црна и велика жалост постигла, и када се на све стране у земљи појавио покрет за купљење прилога, да се подигне достојан споменик великој покојници, образовао се и у Будимпешти средишни одбор женскиња за купљење прилога на „фонд краљице Јелисавете,“ те се тога ради исти одбор и на ову задругу обратио, која је усљед тога изаслала и умолила чланице гђу Марију Костић и гђу Даницу Јовановић, да у кругу чланица и осталогa становништва српског прикупљају прилоге на поменутоу цел, чега су се исте гђе драговољно и примиле, те ретким заузимањем и великом ревношћу и трудом лепу своту од 78 фор. 20 н. прикупиле, која је у своје време на одређено место и одаслана.

Са великом пажњом и будним оком пратила је задруга рад и осталих својих посестрима. Тако је на конференцију, коју је Загребачка задруга сазвала у Н. Сад дана 20. нов. 1898. ради оснивања „Савеза свију женских задруга“, изаслала свога перовођу, да ју на истој конференцији заступи, што је овај и учинио, и о томе у своје време и извештај поднео.

Како сваке, тако је и ове 1898. год. 19. дец. приређен свечани парастос преминулим чланицама задружним, на коме су из почасти сва три месна пароха са преч. г. протом на челу чинодјејствовала, а срп. цркв.-пев. дружина ст.-бечејска складно и умилно појала, што се благодарне усмене ради и овде напомиње. На парастос овај позвате су биле и све чланице путем парти, које су се присуством својим у лепоме броју и одазвале.

На позив управнога Одбора за српско народно позориште примила се задруга поверенства, да скупља прилоге на срп. нар. позориште, те је позвала своје чланице на упис за прилагање. Позиву овоме одазвале се следеће госпође са месечним прилогом од 30 новчића: Емилија Јоцић, Катица Д. Поповић, Наталија Мравић, Зорка Поповић, Олга пл. Војновић, Теофана Хаџић, Анка Др. М. Поповића, Еуфемија Влаховић, Јелена Симоновић, Ми-

лева Михајловић, Милица Богдановић, Ми-
лева Миковић, Драгиња Борота, Драгица
Јовић, Лепосава Мартиновић и Меланија
Сомборски. Све ове чланице уплаћују од
1. јануара 1899., који се новац улаже на
нарочиту књижицу у овдашњу бачко-по-
тиску штедионицу, и у своје ће се време
на опредељено место послати, књижица
нак остаје дотле у гђе председнице на
чувању.

Помишљајући и на оснажење своје бла-
гајне приредила је задруга 2. (14.) јануара
о. г. „костим-бал“, који је на врло велико
задовољство и морално и материјално испео.
Том приликом остало је задружној бла-
гајни чистих *132 фтор. 73 новч.* — Није
нам могуће и овом приликом прећутати
ревност чланица Олге пл Војновић и Ка-
тице Д. Поповића, које су улазнице на
забаву по кућама продавале, те само тим
начином врло лепу своту од 86 фтор. 50 н.
прикупиле. Ко зна, како је ово доста те-
ретан и немно посао, мора им од свег
срца казати „Хвала!“ као што је то и у
последњој одборској седници записнички
учињено. Лепу своту од 10 фтор. допри-
нела је задружној благајни и умилна и
бајна гђца Даринка Јовановић продавањем
цвећа о дану забаве, што се и овде са
благодарношћу напомиње. — А шта тек
да се рече за онај неуморни труд, што
га је поднела задружна подпредседница
гђа Фемка Влаховић око свеколикога ру-
ковања, спремања, намештања и украсења
дворане са чланицама Олгом пл. Војновић
и Анком Поповић? — И ако се за при-
знање и похвалу нема довољно речи, али
има нечега, што је много већа захвала и
награда од свега, а то је задружни за-
писник, — она вечита књига, — која ће
и млађем поколењу јасно и у свако доба
сведочити, шта је, и какве је ко жртве
за општу ствар поднео! — Са захвалном
напоменом спомињемо и то, да су добро-
вољни прилози од родољубивих прилож-
ника у обилној мери потекли, тако, да је
само од *ових 88 фтор.* придонело, на чему
им се одбор јавним путем лепо захвалио,
а то исто ево и овом приликом чини.
Живели!!!

Сад још да пређемо на стање благајне
у год. 1898. Ево га: Примљено 1., од

уплате чланица 160 фтор.; 2., дигнуто из
штедионице 290 фтор. и 3., гђе Јел. Симо-
новић прилог 3 фтор., гђе Динке Кекић
прилог 2 фтор., од преосталог рачуна 1 ф.
70 н. заједно 6 фтор. 70 новч.; — *свега
примања 456 фтор. 70 новч.* — Издато:
1., послуга 24 фтор., — 2., питомице 140
фтор., 3., дар цркви 152 фтор., 4., милостиње
35 фтор., и 5., на све остало 81 фтор. 40
н. — *свега издато 432 фтор. 40 новч.* —
Кад се одбије издавање од примања, по-
казује се остатак у готовини са 24 фтор.
30 н., к овоме долази готовина као улог
у штедионици 4.740 ф. 87 новч и 1 у
нарави.“

Овај управни извештај скупштина је
врло пажљиво саслушала, и са пуним за-
довољством на знање узела.

Између осталих предмета на скупштини
овој решаваних, на иницијативу гђе пред-
седнице било је говора и о „Савезу свију
задруга Сриклиња.“ Но како ова задруга
не имаде части, да буде удостојена једним
примерком нацрта правила о „Савезу“,
према решењу конференције, то је свака
даља реч о предмету овом изостати морала,
те је задруга решила остати строго у
оквиру свога устава задржавајући себи
одређене руке слободног саморасполагања
и у будућности.

На завршетку је скупштина још иза-
брала и нову управу за идућу годину, те
је и опет поново и једногласно за пред-
седницу изабрала дојакошњу вредну и
многозаслужну по ову задругу председ-
ницу гђу Емилију Јоцићку, која се дуго
одрицала, и једва на општу молбу почас-
ти се ове примила. Ко зна, каквим је
маром и жаром, вољом и одушевљењем,
разбором и тактичношћу гђа Јоцићка цео
задружни рад досад руководила, мало ће
се можда и изненадити оваковој појави.
Види се, да нечега мора да има, што ову
племениту и родољубиву душу потреса,
када се она нерадо прима почасти, у којој
је досад — тако рећи — уживала. — Но
и о том — можда по том.

Поново су дађе изабрани: за подпред-
седницу гђа Еуфимија Влаховић; за бла-
гајкињу гђа Кристина Хаднађева; за пе-
ровођу Стеван Жекић. — У одбор су

изабране од старих гђе: Драгиња Борота, Марија Жекић, Марија Костић, Лепосава Мартиновић, а од нових Наталија Мравић, Јелена Симоновић, Анка Поповић и Зорка Поповић.

Ж.

Нови Сад.

Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња имала је своју одборску седницу 12. (24.) априла о. г. под председништвом своје начеонице гђе Јулке Радовановићке.

У овој седници вотирано је 50 фор. припомоћи за српски *девојачки иншернаш у Загребу*, који оснива тамошња добротворна задруга Српкиња за Српкињице, што посећују средње и стручне школе; а вотирано је и 50 ф. припомоћи на *Саншовчане* да могу подићи себи цркву и школу. Молбе удове Марте Аксентијевићке из Крагујевца, цркв. општине из Камер. Моравице и Теофане Алексићеве са ку-

патила Толеноваца у Славонији зарад припомоћи нису могле бити уважене, јер је буџет за те цели већ испрцљен за целу ову годину. —

На 25. годишњу прославу овдашње кр. рим. кат. вел. гимназије, која ће се држати 3. и 4. маја о. г. по нов. кал. овлашћене су гђе Кат. пл Новићка подначеоница и одборкиња гђа Марија Плавнићка, да заступају ово друштво.

Пошто се околио неки Србин на овдашње српско забавиште, којим управља наше друштво, и изнео у месном немачком листу „NeusatzerTagblatt“-у као да се у забавишту том немлице злостављају деца наша: то је умољена гђа начеоница и благајкиња, да испитају, има ли што у ствари, па према томе да се у „Жен. Свету“ даде сходна изјава, јер овом друштву, које ревно посећује то забавиште, није познато да тако што бива, него на против, да се с децом лепо и благо поступа.

У С Л А В У

ПЕДЕСЕТОГОДИШЊЕГ КЊИЖЕВНОГ РАДА

Змај-Јована Јовановића.

Вјенац славе — српском роду

Што си свио —

Данас Те је у свој слави

Окитио . . .

Кроз педесет пуних лета

Тешка рада

У Твом срцу блистала је

Српска нада.

И та нада, нада Твоја,

Змају врли!

Постала је Србу символ

Неумрли.

Бос. Петровац.

Процвала је к'о прољеће

Мајских дана —

У грудима српске дјече,

Малишана;

Оживила успаване,

Ропске груди . . . .

. . . Па се народ, па се Српство

Данас буди,

И поносан, ведро лика

Ево хита:

Педесету Твога рада

Да честита.

Богдан Крајишник.

Б Е Л Е Ш К Е.

КЊИЖЕВНОСТ.

Каталог српских књига. Вредна књиџара *Мише Спајића* у Београду издала је свој каталог књига за 1899. годину. Колико смо имали

прилике, да разгледамо овак: каталоге, нисмо наишли на тако богату садржину и на тако лепо уређен каталог. Нема валда ни једне српске књиге ни листа, који нису овде прибележени,

а и књиге и листови сређени су по струкама и по писцима, а писци су свуд поређани по алфаветичном реду, те се може и писац и књига лако наћи. Кома год треба дакле да што нађе и наручи може по овом каталогу лако учинити.

„Бурђевско цвеће“, тако се зове књижица, коју мисли издати г. *Радое М. Вуксан*, учитељ у Лисичине, (пошта: Voštin, Slavonien) и позива на претплату све пријатеље деце, да набаве

ову књижицу као дар својој дечици. Ми познајемо г. Радоеја као добра и вешта дечја приповедача, те препоручујемо родитељима ову књижицу, која ће вредити само 30 н., а трећину чистог прихода од те књижице даје на интернат ерп. учитељ школе у Паграцу. За то се и претплата шаље на управу ове учитељске школе, а списак претплатника само писцу.

ЛИСТАК.

МАЂЕХА.

Из живота једне младе жене.

ОД ЗОЈО РАЈСА.

Јуче смо приспели. Муж ми хтеде још на неколико дана продужити путовање по венчању, али ја журах кући. Кућо, моја кућо, какве чари леже у тим речима, особито за мене, која ни нема родитељске куће. Ма да су надшумареви тако добри били и ма да ми беше тежак растанак из њихове куће, особито од деце им, ипак ми бије срце пуно блаженства, кад помислим, да сад имам своју кућицу.

Дочек беше љубазан. Обе девојчице учинише све, да украсе кућу што лепше могу, а пацијенти мога мужа управо обасуше нас цвећем, честиткама и поклонима; тешком муком их присилимо да седну за дугачки сто. Свекрва ми се на жалост извинити морала, али је и она послала дугачку простирку за под, чини ми се, да је мало и сувише господствено за кућу једног практичног лекара.

После прве вечере, за којом смо сами били, јер су деца већ отишла да спавају, узме ме муж за руку и одведе у своју собу за рад, да ми покаже слику своје покојне жене. Ја сам је до сада познавала само по осредњим фотографијама.

„О, мора да је врло лепа била, Фридриче,“ рекох, са особитим осећајем посматрајући слику масним бојама.

„Тако је, Маријано,“ потврди мој муж још увек оholо.

„Изгледа врло пријатна и љубазна!“

„Доиста је тако, и ако беше размажено дете. Да, умела је бити врло љубазна — то јест кад је хтела.“

„И ја ћу бити као она, — теби за љубав, Фриче,“ рекох сва узбуђена сакривши главу на његове груди

„Куд ти оде, несам ја тако мислио,“ брањаше се он благо. „Та ти и не можеш бити као она, то би били на страни покушаји. Сваки има своју нарав и та му најбоље стоји; то знамо ми доктори најбоље. Остани ти, као што си!“

„Дакле ти се доиста допадам?“ запитах га и пришијем се узањ.

„Па зар бих те иначе узео, лудице? Така као што си била код надшумаревих и децу им неговала, така буди и код мене — у мојој кући. Еластична к’о витопер!“

Осетим на један пут јак убод у срцу, учини ми се, да ће ми крв пренути из њега. „Само — у његовој кући?“ зазвони ми као мртвачко звоно моје ереће.

„Рећи ћу ти, каква треба да је докторева жена,“ продужи ми муж, пола озбиљно, а пола у шали. „Мора бити увек весела, особито у кући да јој се муж код ње увек растресе од жалосних утисака — свакидање праксе. Дакле, весела к’о тичица, разумеш?“

— Је ли и Леонтина така била? запитах и нехотице показав на слику.

„Она?‘ Не! И сувише беше нервозна. А ти и немаш нерава, као што сам се и уверио.“

Беше ли то похвала или покуда? Па ипак похвала, бар ја сам тако хтела да схватим и рекнем: „Држим да ти не ћеш посумњати, да ћу ја све и сва учинити, само да тебе задовољим.“

„Не сумњам. Али ја тражим више нешто!“

„Дакле?“

„Докторка се не сме ничега плашити, она мора моћи гледати беду и сносити је и мора бити увек спремна, да помогне!“

„Дивота!“

„Не смеш се ни љутити Маријано, ако који пут дођем кући без рупца,“ шално се он. „То се више пута догађа.“ С тога их морам имати по доста. Ако ми се учини да ми је увој за ране недовољан, па се бојим несрећног запаљења, то ја расечем рубац.“

„Па ако је то све!“ насмејах се ја од срца.

„Не сумњам, да ћемо се ми слагати,“ рече бацивши још један опроштајни поглед на Леонтину слику. Затим оде да види сутрашње поруке и лекарски журнал, у који је доктор Шпаннаус, који га је замењивао, уводио дневне белешке и о болесницима.

Рада бих била најпре да насликам своју дечицу, као илустрацију за ове листове.

„Четверо деце, два пара: доста и за радост и за жалост!“ као што обично говораше моја мати, кад је погледала на нас четири Боредорфове јабуке, секући нам леба за масло. а масла за час нестане. Једанпут, не ћу никада заборавити; намаже нам она у забуну на лебац папулу од кромпира. Ништа не слутећи и пуни задовољства одемо да се играмо као обично.

„Гле, Фердинанде, како ми је дебело намазано масло на лебац за ужину!“ рече мој старији брат уживајући друговима и показа им лебац. А Фердинанд загризе халаво и забуну откри. У први мах јако смо се застидели, али смо га ми опет слатко јели извињујући матер, што је то случајно из штедње учинила.

Са својом (хвала Богу здравом) четворолисном детелином не бих смела тако што покушати. Деца су нежна, фина и размажена. Прва жена мога мужа беше често болешљива, а и иначе друштвом заузета, те се тако и није могла много бавити негом деце; њих је оставила служанчади, и тако мора бити прво моја брига, да их телесно оснажим.

Беше то необичан осећај кад сам јуче села први пут за ручак са својим мужем и децом. Беше нас шесторо. Голуждравко је јео с нама седећи у својој високој столици, на великом подметачу. Чинило ми се, као да сам, као вртарка пресађена у велику башту, не да цвеће садим, него да их негујем, увијам и да вртарским ножићем обрежем, а кантом залијем. Најстарији Валтер, лец, рано развијен дечко са финим цртама

на лицу, дугом плавом косом и изражајним плавим очима. Он је најсрећнији модел каквог старонемачког племића. Годином дана млађа, од четири године Матилда, не беше лепа. Беше обична, а при томе је имала велики нос. Њој ћу морати понајвише посветити своју љубав. Та, код ње ћу морати развити наклоности, што ће ју учинити пријатном, милом и љубазном! Свакако ћу је морати чувати од огорчења. Други мункарац је доста снажан и повелик за три године. Његову сам љубав већ задобила, јер сам му за коња направила нове уздице од очевих старих гласе — рукавица. Мали Голуждравко, као што га Леонтина зваше, био би згодан за Рафаселова анђела, кад би и овај тако пун и рурмен био. У млађану им душу још несам завирала. Све је то још пупољак, чак се није указала ни боја цветића. И ипак се у оним двома старијима већ крије унутрашњи живот; опазила сам, да их моја особа јако занима. Наравно они не говоре ништа о томе, но то је нечујни природни живот, што им срце покреће и о чему ни сами не би могли дати рачуна.

Са свекрвом се лепо слажем. Могу рећи, да за ова три месеца, како сам овде, ни сенка није пала на наш одношај. А то је много речено, јер она љуби свога сина свом нежношћу и љубоморна је ако је коме другоме наклоњен. Па, чини ми се, као да је њена материнска љубомора и оправдана, особито кад још не зна да ли ће та жена, што је уз сина јој, бити достојна наследница његова поверења.

Са госпођицом Антоанетом Малтен, неком далеком рођаком мога мужа, која живи са свекрвом ми, на жалост, не могу да се опријатељим. Она ме мрзи; сваког дана све то више осећам. Ја знам, како је желела, да она буде Леонтина замена. Више пута ми је и загонетно, како јој се мој муж одушћо, кад изгледа, да ју много цени и претпоставља њена пикантва ћеретања свима других дама, а у толико више, кад је и лепа и елегантна, а при томе има и лепо имање. Мора бити да његова љубав нешто друго тражи и укусу мора да му је некако друкчи, кад је мене изабрао; поред тако сјајне Антоанете?

Синоћ смо се баш лепо провели код моје свекрве. Муж ми беше врло расположен, а смејао се као да је од двадесет година. По његову расположењу позвала је мати, да је срећан, па је удвостручила пажњу према мени.

„Неси ли се ти никада, чедо моје, плашила од удадбе, од помисли на дужности? запита ме љубазно свекрва. „Ти си још млада, а зацело је једна од најтежих жениних задаћа, да буде добра маћеха.

„Не, мама, хвала Богу никада!“ рекох мирно. „Па зар ја не љубим Фрица више свега? Па зар онда да не љубим и његову децу?... И тако сам на срећу с те стране без бриге!“ додам весело, а муж ми из захвалности стиште руку. „А осим тога имам и једно средство, којим ћу — као што кажу — трновити пут маћехин поравнити....“

„Средство?“ Ти нас, драга Маријано, чиниш радозналим. А какво је? запита ме свекрва интересно. Па и Антоанета подиже очи горе са албума од фотографија, из којег је хтела да покаже моме мужу нову лепу глумицу, и слушаше, шта ћу рећи. Поглед јој беше испитујући.

„Да, мама, средство невино, а опет, као што се надам, поуздано?“

„Дакле?“

„Моја дечица до сада и не знају да сам им ја маћеха, па нека тако и остане. Да, моја је најтоплија жеља, да и не дознају, док не буду којом годином старији и ја не задобијем стално њихову љубав. Тада ће ми бити дужност, да им усађујем у душу успомену на Леонтину! Они ће се поносити што љубе две мајке. Мајка на небу ће им бити анђ'о хранитељ. Прилике су таман погодне, да се тајна сачува. Сирота Леонтина је пре две године у кући умрла, куда су је послали за мало после Голуждравкова рођења. Фридриху сам рекла, да каже деци, како ће да отпутује и да доведе маму, која је опет оздравила. И паметна чељад су упућена да тако говоре па су пажљиво и сачували тајну. И тако ме деца сматрају као своју маму, која се здрава вратила, а она немила реч „маћеха“ за сада нема места међу нама. Рано развијени Валтер не може да доведе у склад старе успомене, али две године у животу петогодишњег детета су приличан размак, па ће се наскоро старе успомене са новима спојити и док им ја не оживим успомену на покојну матер!“

„Држим, да си паметно урадила, Маријано,“ рече ми свекрва с признањем. И муж ми пријатељски климне главом. Антоанета ме погледа, као да ме сад први пут види. Изгледа, као да се јако занимала са мојим поступањем. Беше нечег змијског у њој, кад је своју малу, лепу главу

на витром, белом врату, према мени окренула.

—

Предвиђено средство беше извршено!

Стекла сам поверења и тиме и љубав своје деце. Највише ми је Валтер наклоњен. Пуно осећаја, као што је већ он, опазио је он са болом да му матере нема, поред све неге и настојавања наше верне Хелбинге. Али, хвала Богу за ово по године од како сам ја ту, добио је назив „мати“ онако слadak звук за његово ухо, који је за потпуну срећу деце душе потребан. Наклоност му има нечега племићског у себи. Кад је недавно димњичар био код нас, дође Валтер, ма да се у себи бојао од овог црног раденика, код моје собе, да ме са истргнутом децом сабљом чува. Нелепа Матилда има више појма за ред; баш се развијају нека сеобита унутарња својства код моје четворогодишње девојчице.

Са најмлађима на срећу немам ни мало да се бојим око појма маћехе. Трогодишњем Берихарду сам ставила сто у рогаљ моје собе и он је сав срећан, што сме своје војнике да вежба у маминој соби, док Голуждравко седи на простици крај мојих ногу и по рубу моје хаљине диже се горе, као по неким небесним лестицама.

—

Леп ми је план разорен, уништен — где ми је материња срећа? О, тамо код — змије!

Антоанета показује нешто и сувише нежности према деци, ево већ више недеља. Госпођа Хелбинг вели, да је она така била и пре то што ће ме муж узети, а после мога доласка није их скоро ни погледала, док се сад најпосле опет не показа да „изванредно воли децу.“

Разуме се, да сам децу често слала свекрви. Па и данас, у недељу послала сам их баби у лепим чистим летњим хаљинама, да јој од нас однесу рукољуб.

Док се дадиља са најмлађима на подне вратила, осташе старији по бабиној жељи код ње да ручају.

Кад сам са мужем у соби му кафу попила, узем књигу, а он оде пријатељу. Беше свечани мир у кући, дечја вика ми не допираше до ушију: сувача је мировала. Тада се снажно отворише врата, а у њу рупи мој Валтер, мој љубимац блед и дршћући и поче бесомучно да виче:

„Ти — ти неси моја мама! Ти си — зла маћеха, таква, каква беше и у пепелуге! Тета-Антоанета ми рече!“

(Свршиће се.)

КОВЧЕЖИЋ.

Г Л А С Н И К.

Верења. Престолонаследник црногорски *Данило*, верио се у Петрограду са ћерком престолонаследника Великог Кнеза од Мекленбург-Штрелица *Јушом Александром*. Престолонаследнику је 28, а невести 19 година. Овај брак потиче из љубави и наклоности младенаца. Са овом свезом долази двор црногорски у тешње пријатељство с немачким и руским двором. Поговара се, да ће цар руски Никола II, поклонити младенцима уздарје брачно од милијун рубаља. У Црној Гори, влада велика радост, а честитке долазе од свију европских дворова. Невеста ће примити православну веру у Белину, а венчање ће бити на јесен на Цетињу. Нека је сретно!

Софија Дамјановићева, забавиља на панчевачком српском православном забавишту, верила се са г. *Марком Радојчићем*, тамошњим варошким контролором.

Наш сарадник г. *Влада М. Луњевица* из Гор. Милановца, удаје своју сестру *Милицу* за г. *Гаврила Марјановића*, чиновника у Нишу. Венчање се обавило у недељу 25. априла о. г. Сретно им било!

Задужбина. Грчки богаташ, *Андрија Сингрос*, који је скоро приминуо у Атини и који је оставио своме народу на добротворне и просветне цели око 25 милијуна динара (франака) сетио се и Црне Горе и наредио је, да се за нову цркву у Никшићу направи иконостас од бела мрамора, који ће коштати око 300.000 динара, а иконе за тај иконостас поклониће Русија. Тако ће то бити једна од најлепших цркава у Српству.

Плод доброг васпитања. Скорим је постао први човек у Француској *Емил Лубе*. Он је данас председник француске републике и представник тог великог и образованог народа. После избора свога за председника, ишао је прво да посети варошицу Монтелимар, где је отпочео своју адвокатуру и где је био начеоник. У близини тог места је и његово родно место, које је такође хтео да посети. Уз пут, како је улазио у варошицу, стајао је силан народ да га види, па у тој гомили напла се и његова мати са унучадма. Кад је Лубе опазио матер,

а он нареди, да стану парадна кола, која су га возила и, против сваког парадног прописа, сиђе с кола, приђе к својој матери, загрли је и пољуби, а мати је од радости и узбуђења јецала у загрљају свога доброг сина. Тај приказ утецао је на присутне тако пријатно, да је цео народ најодушевљеније пратио даље кола свога великог сина.

Прослава. Краљица Енглеска *Викторија* прославиће 12. (24.) маја о. г. своју 80. годишњицу, али само у ужем кругу своје породице и своје владе. Страни дворови неће бити ни позивани ни заступљени на овој прослави. Ова прослава пада у 62 годишн њене владавине.

Нова српска женска задруга. Наше дичне Српкиње Теминшваркиње имале су други дан Ускреса о. г. свој састанак, на коме су решиле, да и оне оснују добротворну задругу у своме месту. У идућем броју донећемо о покрету том опширнији допис. За сад им довикујемо: Сретно!

Ђурђевска забава. Добротворна задруга *Сракиња из Вел. Кикинде* приредила је и ове године своју редовну Ђурђевску забаву, којом је приликом суделовало и чувено београдско певачко друштво, које је скорим било у Немачкој и певало пред царем Вилхелмом II. и краљем саксонским.

За споменик пок Краљице Јелисавете скупљено је до сада 650.000 форината. Ова је свота уложена у државну благајну.

Леп поклон. Наш врли грађанин, г. *Ђорђе Ф. Недељковић*, обдарио је нашу новосадску св. саборну цркву лепим даром. Направио је „Христов Гроб“ о свом трошку, који га кошта 1000 фор., и предао општини. Овај лепи дар је био на велики петак и суботу украс саборне цркве и свет га је дивљењем посматрао и говорио: Баш му хвала! Нека га Бог поживи! што и ми велимо.

У тој цркви смо опазили о Ускреу и лепо извезен налоњ и завесе на икони Матере Божије, све на белом атлазу и распитивањем дознамо, да је то извезла и поклонила гђица *Елза Штукликова*, поћерка г. *дра Александра Коде*. Нека је Бог поживи!

ЧИТУЉА.

† **Бароница Клара Хирш.** И ако ова жена није Српкиња и наше хришћанске вере; али је својим човекољубивим делањем заслужила, да је и наш свет позна и сазна за њу. Бароница Клара Хиршова, родила се у Антверпу 1833. г., а умрла у Паризу пре месец дана. Као богата жена чинила је толико добра не само својме јеврејском народу него и осталим људима, где је год чула за невољу и беду. Њу рачунају, да је имала око 500 милијуна франака свога и мужевљевог имања, који је пре две године умро и који је такође велика добра чинио. Нису имали свога порода, него су посинили двојицу својих рођака и њима су оставили јачу половину свога имања, а остало су све поделили на разне добротворне и просветне заводе и установе. Угарска сиротиња добила је од ње око 2 милијуна форината. Баш пред смрт своју оставила је милијун форината на ту цел, да сиротиња без разлике вере и народности, прима одатле без камате припомоћи у мањим свотама од 50, а највише 200 фор., а из пређашње једне њене оставине прима Будимпештанска сиротиња по 12.000 ф. месечне припомоћи. За овом племенитом душом, уздануће свако човечеј ерце и казати јој: Слава!

† **Мане Грбић,** поч. прота, професор и катихета на горњо-Карловачкој жен. учитељској школи, члан и референт епарх. школ. одбора горњо-карловачког и т. д. преминуо је баш на Велики Петак о. г. у својој 55. години живота, а сахрањен први дан Васкресења уз велико саучешће тамошњег грађанства. Покојни Мане написао је знаменито историјско дело под насловом: „Владичанство Горњокарловачко“ и био иначе добра душа, бистра разума, родољубива срца. Мир пепелу његову!

† **Богдан Рајковић.** При закључку листа стиже нам тужна вест, да се у Врањеви, на рукама својих родитеља, упокојио у 24. години живота свога примеран и савестан учитељ и вредан сарадник нашег листа, Богдан Рајковић. Покојни Богдан, беше прво учитељ у Срп. Елемиру а затим у Тур. Бечеју, а од како се поболео отишао је кући својме родитељу, Милошу Рајковићу, протојереју врањевачком, где је испустио своју племениту душу. Нека га Бог прими у рајске насладе!

ЈАВАН РАЧУН

о добровољним прилозима на забави „Српске женске добротворне задруге“ у Мишровици; приређеној на св. Стевана (27. децембра) 1898. год.

По 5 фор.: Управа Манастира Кувеждина.

По 4 фор. 20 нов.: Ваца Крстић из Београда.

По 3 фор.: Др. Александар пл. Рокнић, Браћа Черих.

По 2 фор. 20 нов. Др. Јосип Шолц.

По 2 фор. 10 нов.: Ђока Ристивојевић из Јарка.

По 2 фор. Зорка Борота, Зорка Ивковић, Ана Костић, Др. Веселин Николајевић, Јелена Сретковић, Јулијана Тителеги.

По 1 ф. 50 н. Пера Јовановић посластичар.

По 1 ф. 20 н. Марија Јовановић (Цивра), Ђорђе Крстић.

По 1 ф. Милева Вучанов, Јосип Инкеј, Петар Јеловац из Земунa, Сава Мијић, Љубиша Михајловић, др. Милош Мојић, Марија Панајотовић, Ђока Савић, Јован Секулић, Мисроslав Спајић.

По 60 нов.: Стеван Бакмаз, Вукашин Ђукић, Ђорђе Јовановић инжињер, Милка Ковачевић.

По 50 нов.: Милутин Вражанић, Стојан Негован, Глиша Пуђа.

По 40 нов.: Паја Јовановић наредник.

По 20 нов.: Никола Надбандић, Боривој Нешковић. Свега 50 фор. 10 нов.

Свима прилагачима нека је овим изречена најтоплија благодарност.

У Мишровици, 27. јануара 1899.

Благајкиња:

Зорка Борота.

Председница:

Зорка Ивковић.

ПРИЈАТЕЉИ ЛИСТА.

Г. Марко Мичић, управитељ виноградареке радње новосадског великог трговца Александра Адамовића претплатио је за лањску и ову годину по три примерка нашег листа, који иду на срп. женску основну школу у Сарајеву и Дољ. Тузли и на гђу Марицу И. Мичића у Дољ. Тузли. Хвала му!

САДРЖАЈ: Мајчин сан. Даница. — Моје успомене. С. С. — Песма селу. Маринковићева. — Услугност. Олга Стефановић. — Братека писма. Брат Србин. Родољуб. — Радња добротворних Задруга Српкиња Ст. Бечеј. Нови Сад. — У славу педесетгодишњег рада Змај-Јована Јовановића Богдан Крајишник. — Белешке. — Листак. Мањеха: од Војо Гајса. — Ковчежић. — Читуља. — Јаван рачун. — Пријатељи листа.